

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı
21 Temmuz 2020 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Komisyon üyeliğine seçilen Mardin Milletvekili Cengiz Demirkaya'ya, İstanbul Milletvekili Ahmet Çelik'e ve İstanbul Milletvekili Ahmet Şık'a "Hoş geldiniz." dediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de görüşme yapabilmesi için izin alındığına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialarla ilgili Komisyona yapılan başvurulara ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Türkiye-Yunanistan Sınır Bölgesindeki Sığınmacı Geçişlerinin Yerinde İncelenmesine İlişkin Rapor'u TBMM Başkanına takdim ettiklerine ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın hazırladığı Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu'na ilişkin açıklaması

III.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- TBMM İçtüzüğü'nün 33'üncü maddesi gereğince Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin karar

2.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasına ilişkin karar

3.- Göç ve Uyum Alt Komisyonun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasına ilişkin karar

4.- Çocuk Hakları Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasına ilişkin karar

IV.- ALT KOMİSYON

A)ALT KOMİSYONA SEVKLER

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu kurulması

2.- Göç ve Uyum Alt Komisyonu kurulması

3.- Çocuk Hakları Alt Komisyonu kurulması

V.- SEÇİMLER

1.- Alt komisyon başkanlarının ve üyelerinin seçimi

VI.- SUNUMLAR

1.- İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi olarak hazırladığı Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu hakkında sunumu

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

7'nci Toplantı

21 Temmuz 2020 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 27'nci Dönem İkinci Devredeki bu toplantısı saat 15.37'de açıldı.

Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu,

Komisyon üyeliğine seçilen Mardin Milletvekili Cengiz Demirkaya'ya, İstanbul Milletvekili Ahmet Çelik'e ve İstanbul Milletvekili Ahmet Şık'a "Hoş geldiniz." Dediğine,

Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de görüşme yapabilmesi için izin alındığına;

İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialarla ilgili Komisyona yapılan başvurulara,

Türkiye-Yunanistan Sınır Bölgesindeki Sığınmacı Geçişlerinin Yerinde İncelenmesine İlişkin Rapor'u TBMM Başkanına takdim ettiklerine ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın hazırladığı Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu'na,

İlişkin açıklama yaptı.

TBMM İçtüzüğü'nün 33'üncü maddesi gereğince Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması kabul edildi.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde;

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu,

Göç ve Uyum Alt Komisyonu,

Çocuk Hakları Alt Komisyonu,

Kurulması kabul edildi.

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapması,

Göç ve Uyum Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapması,

Çocuk Hakları Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapması,

Kabul edildi.

Alt komisyon başkanlarının ve üyelerinin seçimi yapıldı. Göç ve Uyum Alt Komisyonu Başkanlığına Antalya Milletvekili Atay Uslu; Çocuk Hakları Alt Komisyonu Başkanlığına Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu; Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanlığına Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman seçildi.

İstanbul Milletvekili Serap Yaşar tarafından, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi olarak hazırladığı Avrupa’da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 16.45’te toplantıya son verildi.

21 Temmuz 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.37

BAŞKAN: Hakan ÇAVUŞOĞLU (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Hüseyin YAYMAN (Hatay)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (İstanbul)

SÖZCÜ: Osman Nuri GÜLAÇAR (Van)

KÂTİP: Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş)

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Komisyonumuzun sayın üyeleri, değerli basın mensupları; hepiniz toplantımıza hoş geldiniz. *

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi ikinci devrenin 2'nci toplantısını açıyorum.

Yeterli çoğunluğumuz vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Komisyon üyeliğine seçilen Mardin Milletvekili Cengiz Demirkaya'ya, İstanbul Milletvekili Ahmet Çelik'e ve İstanbul Milletvekili Ahmet Şık'a "Hoş geldiniz." dediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bildiğiniz üzere Sayın Zemzem Gülender Açıanal, Mehmet Ruştı Tiryaki ve Fahrettin Yokuş Komisyonumuz üyeliğinden ayrılmışlardır. Yerlerine gelen yeni üyelerimiz Sayın Cengiz Demirkaya'ya, Ahmet Çelik'e ve Ahmet Şık'a hoş geldiniz diyorum.

Gündemimizin ilk sırasında yer alan Başkanlık sunuşları kapsamında sizlere bazı hususlarda bilgi vermek istiyorum.

2.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Komisyonun Genel Kurul saatlerinde de görüşme yapabilmesi için izin alındığına ilişkin açıklaması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca Meclis Başkanlığına yazı yazılarak Komisyonumuzun Genel Kurulun toplantı saatlerinde de görüşme yapabilmesi için Danışma Kurulundan izin alınmıştır.

III.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- TBMM İçtüzüğü'nün 33'üncü maddesi gereğince Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin karar

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi gereğince Komisyon toplantılarının tam tutanağının tutulması için Komisyon kararına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu hususu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon görevlisi kararı imzalamanız için dolaştıracaktır.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialarla ilgili Komisyona yapılan başvurulara ilişkin açıklaması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bildiğiniz gibi, Komisyonumuz insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialarla ilgili başvurular almaktadır. Bu başvurulara ilişkin sayısal verileri sizinle paylaşmak istiyorum, verilerimiz 20/07/2020 tarihi itibarıyla: 27'nci Dönem gelen dilekçe sayısı 5.665, işlem yapılan dilekçe sayısı 5.400, işleme alınmayan dilekçe sayısı 265.

Konu kodlarına göre adetlerini söyleyecek olursak cezaevlerine ilişkin başvurular 4.518, yargıya ilişkin sorunlar ve şikâyetler 1.070, çeşitli sorunlar yani sağlık sorunları, maddi yardım talebi, iş talebi gibi sorunlar 722, Komisyonun girişimde bulunması, yerinde inceleme talebi 204, yasal düzenleme talepleri 204, kolluk uygulamalarından şikâyetler, kötü muamele, işkence 138, memuriyete ilişkin sorunlar 95, yardım talebi 78, işçi sorunları 75, engelli sorunları 32, yurt dışında yaşayan Türklerin sorunları 28, askerlikle ilgili sorunlar 13; toplam 7.177.

Arkadaşlar, Komisyonumuza yeni katılım sağlayan arkadaşlarımız olduğu için, başvuruların mahiyeti itibarıyla da çok özel birkaç bilgi vermek istiyorum: Başvurular arasında ilk sıralarda cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerden gelen başvurular ile yargı mercilerinin kararlarından memnuniyetsizlik konuları yer almaktadır. Bunların yanı sıra, başvurular, memuriyete ilişkin sorunlar, Komisyonun girişimde bulunması talepleri, yasal düzenleme talepleri, sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklı talepler, emeklilik işlemleriyle ilgili şikâyetler, maddi yardım talepleri gibi hususları ihtiva etmektedir.

Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerden gelen başvurular genel olarak bulundukları binaların veya odaların fiziki şartlarından şikâyetlere, ceza infaz koruma personelinin tutum ve söylemlerinden kaynaklı problemlere, zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması -yani sıcak su, havalandırma, yemek gibi- sağlık hizmetlerine erişim ve sevk talepleri hususundaki sorunların dile getirilmesine ilişkindir.

Yargı mercilerince verilen kararlardan memnuniyetsizlik içeren başvurular genellikle yargı mercilerince hürriyeti bağlayıcı cezalara hükmedilmesi sonucunda yine cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler tarafından dosyalarının yeniden incelenmesi veya hükme esas olan delillerin değerlendirilmediği gibi gerekçeleri sürülmek suretiyle yargı mercileri kararlarının Komisyonumuzca incelenmesi hususundaki talepleri içermektedir. Ancak, Anayasa'nın 138'inci maddesi kapsamında yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki ayrım gereği yargı yetkisinin kullanılmasına dair başvurular işleme alınmamaktadır.

Değerli üyelerimiz, gündemimizin 2'nci maddesi olan alt komisyonların kurulması konusuna geçiyoruz.

IV.- ALT KOMİSYON

A) ALT KOMİSYONA SEVKLER

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu kurulması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - İlk önergemizi okutuyorum:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

27'nci Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde hükümlü ve tutukluların haklarıyla ilgili araştırmalarda ve incelemelerde bulunmak üzere "Hükümlü ve Tutuklu Hakları" adı altında bir alt komisyonun kurulması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Hüseyin Yayman

Atay Uslu

Oya Eronat

Hatay

Antalya

Diyarbakır

İbrahim Yurdunuseven

Memet Bülent Karataş

Afyonkarahisar

İstanbul

Gerekçe:

Ceza infaz kurumları ve tutukevleri kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları ve cezalarının infaz edildiği yer olmaları bakımından doğası gereği hassasiyetle yaklaşılması gereken mekânlardır. Bu kurumların denetimi hem tutuklu ve hükümlülerin haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi hem de infazın amacına uygun olarak gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Nitekim, Komisyon kurulduğu tarihten bu yana her dönem ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler gerçekleştirmiş, tespit ve önerilerini rapor hâline getirerek kamuoyunun istifadesine sunmuştur.

Bu yasama döneminde de;

1) Ulusal ve uluslararası mevzuatta hükümlü ve tutuklu hakları nelerdir? (Kötü muamele yasağı, sağlık hakkına erişim, insan onuruna uygun şartlarda barınma, eğitim faaliyetlerine ve iş imkânlarına erişim vesaire)

2) Cezaevlerinde özel durumlu olanların hakları nelerdir? Kadınların, çocukların, yaşlıların, engellilerin durumları nasıl ele alınmalıdır?

3) Çocuk ceza infaz kurumları ve tutukevleri, çocuk eğitim evleri ve diğer ceza infaz kurumlarının ilgili bölümlerinde tutulan çocukların durumu nasıl ele alınmalıdır?

4) Ceza infaz mevzuatı ihtiyaca karşılık vermekte midir? Uluslararası ilke ve kurallara uygunluğu nedir?

5) Ceza infaz sistemi amaçlandığı şekliyle hükümlünün yeniden suç işlemesini önleyecek mekanizmalar sağlamakta mıdır?

6) Cezaevlerinde yaşanan intihar vakalarında yetkililerin sorumlulukları nelerdir?

7) Hasta hükümlü ve tutukluların durumu, sağlık hizmeti alma imkânları ve buraların şartları ile gerekli gördüğü diğer hususlarda...

Sorularına cevap arayacak ve yukarıda sayılan konularda çalışmalar yapacak bir alt komisyonun kurulması yerinde olacaktır.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, değerli arkadaşlar, önergeyi oylarınıza sunmadan önce söz almak isteyen arkadaşımız varsa söz vermek isterim.

Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önergemiz hakkındaki görüşmeler tamamlanmıştır.

III.- KARARLAR (Devam)

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN (Devam)

2.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasına ilişkin karar

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun AK PARTİ'den 5 üye, CHP'den 2 üye, HDP, MHP ve İYİ PARTİ'den 1'er üye olmak üzere 10 üyeden oluşmasını, gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV.- ALT KOMİSYON (Devam)

A)ALT KOMİSYONA SEVKLER (Devam)

2.- Göç ve Uyum Alt Komisyonu kurulması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Şimdi bir diğer önergeyi okutuyorum:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

27'nci Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde mülteci, sığınmacı göçmeler ve düzensiz göçmenlerle ilgili araştırmalarda ve incelemelerde bulunmak üzere "Göç ve Uyum" adı altında bir alt komisyonun kurulması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Atay Uslu	Oya Eronat	İbrahim Yurdunuseven
Antalya	Diyarbakır	Afyonkarahisar
Pakize Mutlu Aydemir	Radiye Sezer Katırcıoğlu	Mustafa Sezgin Tanrikulu
Balıkesir	Kocaeli	İstanbul
Metin Nurullah Sazak		
Eskişehir		

Gerekçe:

Suriye iç savaşı sonrasında ortaya çıkan mülteci krizi başta olmak üzere, savaşlardan, insan hakları ihlallerinden kaçan milyonlarca insanın ülke değiştirmeye çalışmasından kaynaklı sorunlar küresel ölçekte çözülme bekleyen temel gündem maddelerindendir. Türkiye'ye coğrafi konumundan kaynaklanan nedenlerden dolayı başta Suriyeli sığınmacılar olmak üzere çeşitli ülkelerden gelen sığınmacıların hem geçiş güzergâhı hem de hedef ülkesi konumunda bulunmaktadır. Türkiye'de bulunan sığınmacıların sorunlarının tespit edilmesi, konuya dair hukuki altyapıdaki eksikliklerin ortaya konulması ve sığınmacıların topluma uyumunun sağlanmasında karşılaşılan problemlerin belirlenmesi önem ve aciliyet arz etmektedir. Komisyonumuz 23'üncü, 24'üncü ve 26'ncı Yasama Dönemlerinde Türkiye'de bulunan mülteci, sığınmacı, göçmenler ve düzensiz göçmenlere ilişkin alt komisyonlar oluşturmuş, konu hakkında hem yasal altyapıya hem de sahadaki problemlere dair tespit ve çözüm önerilerinde bulunmuştur. Sorunun güncelliği ve önemine binaen, 27'nci Yasama Döneminin ikinci devresinde de Komisyonun bu konuda bir alt komisyon kurarak inceleme başlatması yerinde olacaktır.

Alt Komisyon, Türkiye'de mültecilere ve sığınmacılara yönelik mevzuat ve uygulamaların taraf olunan uluslararası antlaşmalara ve Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesi ve uygulamalar örneğinden hareketle iyileştirmeler, çözümler, yasal düzenlemeler önerilmesini planlamaktadır.

Alt Komisyon, aşağıda sıralanan alt başlıklar doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirebilir:

- 1) Mültecilerin, sığınmacıların hukuki statüsü.
- 2) Mültecilerin ve sığınmacıların barınma şartları; geçici barınma merkezlerinin durumu ve imkânları.
- 3) Mültecilerin ve sığınmacıların topluma uyumu hususunda karşılaşılan hukuki, ekonomik ve sosyal engellerin tespiti.
- 4) Mültecilerin çalışma hakkı kapsamında iş gücüne katılımı.

5) Mülteci ve sığınmacıların toplumsal güvenliğe etkisi.

6) Mültecilerin ve sığınmacıların başka ülkelere geçişleri sırasında karşılaşılan problemler.

7) Başta Avrupa Birliği üyesi ülke uygulamaları olmak üzere, mülteci haklarına ve Cenevre Sözleşmesi'ne aykırı uygulamaların araştırılması.

8) Suriyeli kadınların ve çocukların durumu, Suriyeli kadınların toplumsal hayatta maruz kaldıkları ayrımcılıklar, kadınlara karşı şiddeti azaltmak için uygulanan tedbir veya programların etkililiği, geçici barınma merkezi içi ve dışı Suriyeli kadınlara yönelik yapılan çalışmalar.

9) Suriyeli sığınmacılara verilmiş olan geçici koruma statüsü ve bu statünün getirdiği hak ve yükümlülüklerin uygulamaya yansımaları.

10) Farklı statülerde Türkiye'de bulunan göçmenler için topluma uyum konusunda, eğitim, sağlık ve iş gücü piyasasına erişim gibi alanlarda yapılması gerekenler ve entegrasyon uyum yasaları konusunda yol gösterici çalışmalar hazırlanması.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, önerge hakkında söz almak isteyen var mı?

Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III.- KARARLAR (Devam)

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN (Devam)

3.- Göç ve Uyum Alt Komisyonun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasına ilişkin karar

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Göç ve Uyum Alt Komisyonunun AK PARTİ'den 5 üye, CHP'den 2 üye, HDP, MHP ve İYİ PARTİ'den 1'er üye olmak üzere 10 üyeden oluşmasını, gerekli görüldüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV.- ALT KOMİSYON (Devam)

A)ALT KOMİSYONA SEVKLER (Devam)

3.- Çocuk Hakları Alt Komisyonu kurulması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Şimdi 3'üncü sıradaki önergemizi okutuyorum:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

27'nci Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde çocukların haklarıyla ilgili araştırmalarda ve incelemelerde bulunmak üzere "Çocuk Hakları" adı altında bir alt komisyonun kurulması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Pakize Mutlu Aydemir

Radiye Sezer Katırcıoğlu

Atay Uslu

Balıkesir

Kocaeli

Antalya

Metin Nurullah Sazak

Eskişehir

Gerekçe:

Güncel istatistiklere göre nüfusumuzun yüzde 27,5'ini oluşturan çocuklarımızın her türlü istismardan korunması, ayrımcılığa uğramaması, eğitim, sağlık ve barınma gibi temel haklarının güvence altına alınması devletin asli görevlerinden olup, bu görevler Anayasa'nın "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" başlıklı 41'inci maddesinde "Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek

yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.” hükmü ve 61’inci maddesinde “Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.” hükmüyle koruma altına alınmıştır. Anayasal düzenlemelerle birlikte ülkemiz başta Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi olmak üzere, çocuklarla ilgili neredeyse bütün uluslararası sözleşmelerin de tarafıdır.

Ulusal ve uluslararası mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılmış ve bunların uygulanmasında ilerlemeler sağlanmış olsa da, dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de çocuğa yönelik kötü muamele ve istismar bütünüyle önlenememiştir. Özellikle 2005 yılında Çocuk Koruma Kanunu’nun kabul edilmesini takiben eğitim ve sağlık sektöründe ilerlemelere ve çocuk koruma ve adalet alanındaki gelişmelere rağmen, hâlâ çocuk haklarıyla ilgili sorunlar mevcuttur.

Türkiye’ye yönelik son gözlemlerinde BM Çocuk Hakları Komisyonu bağımsız ve etkili bir izleme ve çocuk haklarına yönelik şiddet, kurumsal ceza, çocuk adaleti, bakım altındaki çocuklar, okula devam ve okulu bırakma oranları, engelli çocuklar, çocuk işçiliği gibi çocuk haklarının farklı yönleriyle ilgili sistematik veri toplama mekanizmalarının olması gerekliliğinin önemini vurgulamaktadır. Son Avrupa Birliği İlerleme Raporu da, çocuklara yönelik şiddete ilişkin ulusal bir stratejinin olmayışının yanı sıra rehabilitasyon-bakım merkezleri için izleme mekanizmalarının olmayışı, cinsel istismar ve kötü muamele konusunda veri eksikliği ve yeterli sayıda ihtisas mahkemesinin bulunmaması, çocuk yoksulluğu, çocuk işçiliği, uyuşturucu kullanımı ve okula kayıta eksikliklere dikkat çekmektedir. Çocuk haklarının geliştirilmesi ve çocukların korunması alanında ilgili sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve profesyonellerle birlikte çalışacak bir alt komisyonun kurulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, önerge hakkında söz almak isteyen var mı? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III.- KARARLAR (Devam)

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN (Devam)

4.- *Çocuk Hakları Alt Komisyonunun 10 üyeden oluşması ve alt komisyonun gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasına ilişkin karar*

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Çocuk Hakları Alt Komisyonunun da AK PARTİ’den 5, Cumhuriyet Halk Partisinden 2, Halkların Demokratik Partisinden, Milliyetçi Hareket Partisinden ve İYİ PARTİ’den 1’er olmak üzere 10 üyeden oluşmasını, gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde inceleme yapmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

V.- SEÇİMLER

1.- Alt komisyon başkanlarının ve üyelerinin seçimi

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Şimdi, arkadaşlar, Komisyon Başkanlarımız hemen buradan sonra kendi seçimlerini yapabilirlerse, Meclisimiz kapanmadan hiç olmazsa Divanı da teşekkül ettirmiş olurlar ve çalışmaya o şekilde giderler.

Peki, başka bir şey sormak istiyorum: Şimdi, Sezgin Bey, Ali Haydar Bey, sizin Komisyonlardaki üyeliğinizin aynen devam ettiğini söyledi. Tabii, Fahrettin Bey yok, onun yerine Komisyonlara siz gireceksiniz Ahmet Bey.

Yine, sizin de aynı mı?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Evet, yani biz size bildirsek olur mu? Şu anda Ömer Bey gelmemiş ama.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, şöyle yapalım mı? Şimdi, Ömer Bey, bir Göç ve Uyum Alt Komisyonundalar...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Tamam, Çocuk Hakları Alt Komisyonu bende, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonuna da ben gireceğim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Göç ve Uyum Alt Komisyonu ve Çocuk Hakları Alt Komisyonunda siz varsınız, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonuna da siz gireceksiniz. Tamam, peki, bağımsız için herhangi bir şeyiniz yok değil mi sizin? Yarın bize bağımsız: “Bize ben niye yokum.” falan derse.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Biz, değerlendirip size bildirsek Başkanım, bir yanlışlık olmasın.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Öyle mi olur? Ne dersiniz? O zaman ama bugün halledersiniz değil mi? Yani bugün o zaman siz yarım saat bir saat içerisinde çözersiniz İnşallah, peki.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Tabii ki.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Onun dışında Milliyetçi Hareket Partisi aynı devam ediyor. Kendi AK PARTİ’li üyelerimiz için objektif ve şeffaf bir şekilde şunu sormak istiyorum: Şimdi bizim üyelerimizden 2 arkadaşımız alt komisyonlarda görev yapıyor. Birisi Ahmet Salih Dal, birisi de aramıza yeni katılan Cengiz Demirkaya. 2 alt komisyonunda, 2 görevi bulunan üyelerimizden biri fedakârlık yapmak isterlerse, kim fedakârlık yapmak isteyebilir?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ben yapabilirim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, Radiye Hanım fedakârlık yaptı. Biliyorsunuz, Radiye Hanım...

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Her zamanki gibi kadınlar fedakâr.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – O zaman şöyle yapalım, anlaşıldı. Cengiz Bey’i Göç ve Uyum Alt Komisyonuna, Radiye Sezer Katırcıoğlu’nun yerine yazıyoruz. Tamam, Ahmet Bey’le ne yapacağız?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Ben sizin yanınızdayım zaten, tamam.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Neyse zaten bir komisyon daha kuracağız Ahmet Salih Beyciğim artık o zaman öyle yapalım. Tamam, peki. Cengiz Bey’i yazdık, Radiye Hanım aynı zamanda Alt Komisyon Başkanımız olduğu için feragat etti. Kendisine bu vesileyle teşekkür ediyorum.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – İYİ PARTİ’nin dağılımı nasıl oldu?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hepsinde siz varsınız.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – Hangi komisyonunda kim var o anlamda?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, vallahi yeri gelmişken söyleyeyim: Yani Ümit Bey hiç katılmıyor toplantılarımıza tabi, onu söyleyeyim. Şimdi, Ümit Bey Tutuklu ve Hükümlü Alt Komisyonunda varmış, ondan sonra Fahrettin Bey, Göç ve Uyum Alt Komisyonunda varmış, sizi otomatik olarak buraya yazıyoruz o zaman Fahrettin Bey’in yerine, ondan sonra Ümit Bey bir de gene Çocuk Hakları Alt Komisyonunda varmış.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – Kalsın.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – “Kalsın.” diyorsunuz, ikisinde tamam, peki, anlaşıldı. Nerede efendim?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Ben kimlere dağıldığını söyleyebilirim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hadi söyleyin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonuna ve Çocuk Hakları Alt Komisyonunda ben, Göçte de Ömer Bey.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, bir Komisyonumuz daha var ama.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Çocukta ben varım, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonuna ben olacağım, Göçte de Ömer Bey.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, yani bağımsız üyeye ilgili bir şey yok, tamam anlaşıldı.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – Başkanım, Cezaevleriyle ilgili Komisyonunda kim vardı?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sizden Ümit Bey var.

AHMET ÇELİK (İstanbul) - Onu yer değiştirebilir miyiz diğer komisyonla?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – O Ümit Bey ile aranızdaki mesele.

AHMET ÇELİK (İstanbul) – Peki.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Daha sonra da yer değiştirebilirsiniz yani, problem yok.

Buyurun Atay Bey.

ATAY USLU (Antalya) – Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Göç ve Uyum Komisyonuna baktım, bütün partilerden arkadaşların neredeyse imzası var, ortak bir kararla kuruluyor. Geçen dönemde de çalıştık, inşallah bu dönemde de çalışmaya devam ederiz. Göç konusu Türkiye'nin önemli konularından bir tanesi, hatta dünyanın önemli konularından bir tanesi. Hem sahada yoğun bir şekilde konuyu takip etmemiz gerekiyor hem de geçici koruma altındaki Suriyeliler var ülkemizde 3 milyon 600 bin civarında, 400 bin civarında farklı statülerde bulunanlar var.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Aday olun Atay Bey.

ATAY USLU (Antalya) - Evet, bunlarla ilgili çalışma yapmak üzere... Aday olarak gösterdiniz Başkanım.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) – Destekliyoruz Atay Bey sizi.

ATAY USLU (Antalya) – Şimdi, tabii bu konuda herhâlde bir oylama yapacağız. Başkanlığa talibim, takdirlerinize arz ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Göç ve Uyum Alt Komisyonu üyelerimizden Atay Bey'i seçenler... Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Oy birliğiyle hepimiz kabul edildik Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi Çocuk Hakları Alt Komisyonundan Radiye Hanım'a söz veriyorum.

Buyurun Radiye Hanım.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Çok teşekkür ederim Başkanım.

Tabii çocuk deyince akan sular duruyor, göz bebeğimiz, bizim için çok değerli varlıklar ve bunların üstün yararını gözetmek adına bu dönemin başında alt komisyon olarak kurulduk, bütün siyasi partilerin ortak kararıyla birlikte. Çocuklarımız nüfusumuzun yüzde 27,5'üğünü kapsıyor. Bu anlamda da geleceğimiz olarak gördüğümüz bu değerli varlıkların tüm sorunlarını ele alacağımız, adım adım ilerleyeceğimiz, bir alanda çalışmalarımızı yaptık, bundan sonra da devam edeceğiz. Ben, teveccühünüz için, arkadaşlarımdan takdiri için şimdiden teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Aday mısınız?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Evet, izniniz olursa.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Çocuk Hakları Alt Komisyonu Başkanlığına Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katircioğlu aday olmuştur. Çocuk Hakları Alt Komisyonumuzun üyelerinin oylarına sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Şimdi de Hükümlü ve Tutuklu Hakları İnceleme Alt Komisyonu ile ilgili Hüseyin Yayman, Hatay Milletvekilimize söz veriyorum.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) – Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Çok değerli milletvekillerim, Komisyonumuzun çok değerli çalışanları; ben de sizleri saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bugün gerçekten önemli bir gün, Komisyonumuz kaldığı yerden aşkla şevkle çalışmaya devam ediyor. Ben de Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanlığı için sizlerin uygun bulmanızı hâlinde Başkanlığa talibim. Hepinizi tekrar, saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sözlü önerge doğrultusunda Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu üyelerinin oylarına sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler.. Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun, tebrik ediyorum.

Allah başarılı çalışmalarda bulunmanızı nasip etsin diyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Türkiye-Yunanistan Sınır Bölgesindeki Sığınmacı Geçişlerinin Yerinde İncelenmesine İlişkin Rapor'u TBMM Başkanına takdim ettiklerine ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın hazırladığı Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu'na ilişkin açıklaması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, bugünkü bir diğer gündem maddemiz... Malumunuz dünyada 65 milyon insan yer değiştirmiş durumda, hem ekonomik sebepler hem savaş, çatışma ortamı hem de daha güzel bir gelecek hayaliyle birçok insan bir yerden bir yere göç ediyor, birçok insan da çatışmalar sebebiyle göçmen ve sığınmacı durumunda. Türkiye özellikle Suriye iç savaşından sonra ve yine Pakistan, Afganistan üzerinden sadece bir geçiş ülkesi olmaktan çıktı, aynı zamanda bir hedef ülke hâline de geldi. Ve dolayısıyla geçtiğimiz günlerde de malumunuz Avrupa'ya geçiş için harekette bulunan mültecilerin, göçmenlerin, sığınmacıların Yunanistan sınırında yaşamış oldukları o elim hadiseleri hep birlikte müşahade ettik ve bir rapora bağladık. Raporu Meclis Başkanımıza takdim ettik, öyle tahmin ediyoruz ki Meclis Başkanımız dilerse bundan sonraki süreçte raporla ilgili başka birtakım tasarruflarda bulunacaktır.

Kamuoyunun pek dikkatini çekmeyen ama zaman zaman işin ehli uzmanlar tarafından dile getirilen, göçmen çocuklarının, mülteci, sığınmacı çocuklarının kaybıyla alakalı rakamlar ortaya çıktı ve geçtiğimiz günlerde de yine medyada da yer buldu malumunuz, internet ortamında kimi ürün ve markalar üzerinden maalesef hiç düşünmediğimiz, tahayyül dahi etmediğimiz, tasavvur edemeyeceğimiz anlamda bazı endişeler, şüpheler ve durumlar ortaya çıktı. Bunun üzerine, özellikle, göçmen ve mülteci çocuklarının kaybolduğunu dile getiren Parlamentomuzda da Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi olarak görev yapan Serap Yaşar Milletvekili arkadaşımızın son

derece önemli bir raporu hazırlamış olduğu bilgisine ulaştık ve bunun üzerinden kendisinin bu noktada Komisyonumuza bilgi verip veremeyeceğini söylediğimizde büyük bir memnuniyetle bu noktada Komisyonumuzu bilgilendireceğini söyledi.

Bu vesileyle kendisine baştan teşekkür ediyorum ve aslında raporun bir de hikâyesi olsa gerek, hikâyesini de kısa da, özet de olsa bize aktarmak suretiyle sonra da rapora ilişkin bilgiler vererek bu noktada ne oluyor, neyle karşı karşıyayız bilmek istiyoruz.

Teşekkür ederim.

Söz sizde Sayın Yaşar.

VI.- SUNUMLAR

1.- İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyesi olarak hazırladığı Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar Raporu hakkında sunumu

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Başkanım, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; öncelikle çok teşekkür ediyorum bu denli önemli, yürek yaralayıcı konuyla ilgili beni davet ettiğiniz için. Sözlerime başlamadan önce sizlere de yeni dönem için hayırlı olsun diyorum, Başkanımızı, Alt Komisyon Başkanlarımızı kutluyorum, hayırlı hizmetlere vesile olsun diyorum.

Şimdi Başkanım bir küçük özet verdi zaten, konumuz bugün Avrupa'da kayıp, mülteci ve göçmen çocuklar, benim raporumun başlığı da bu. Ben 2015 yılında, 1 Kasım'da milletvekili olarak seçildim, eş zamanlı olarak Avrupa Konseyi Parlamenter Heyetine de seçildim. Başkanımız da şu anda burada, kendisi de Konseyde bir milletvekili, Ahmet Yıldız; hem diplomatımız hem Başkanımız. Dolayısıyla 18 kişilik heyetimizle Avrupa Konseyinde göreve başladık.

Bu arada birazcık aslında Konseyle ilgili de bilgi vermek istiyorum, bir küçük çerçeveyi çizeyim çünkü konuyla bağlantılı. Avrupa Konseyi 1949 yılında, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, İkinci Dünya Savaşı'nın acılarından da yola çıkarak 12 kurucu devletin oluşturduğu bir birliktelik. Orada bir parlamenter faaliyet yapılıyor gerçek anlamda, bir parlamenter sistem, asamble var benim de içinde bulunduğum; 47 ülkenin 324 asıl, 324 yedek üyesinin olduğu, parlamenterlerin oluşturduğu asamblesi. Bir Bakanlar Komitesi var, 47 ülkenin Dışişleri Bakanlarından oluşan ve bir de -hepimiz biliyoruz- yargı organı var, bu da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bizim de bir yargıcımız var orada bizi temsil eden.

Dolayısıyla burada göreve başladım. İlk iki yıl zaten raportör olamıyorsunuz, sadece mekanizmaları ve süreci izliyorsunuz. Bu süre içinde de diğer, tabii, başlamış raporların devamı, yeni raportörlükler vesaire, biraz mekanizmayı izleme ve anlama fırsatım oldu. Son derece teknik bir çalışma sistemine sahip. Açıkçası benim için ve diğer arkadaşlarım için de bir okul niteliği de gördü.

Süreçte başka raporlar bağlamında birtakım uzmanların dinlenmesi sırasında ki bu daha çok EUROPOL, Kızılhaç, INTERPOL en üst düzey yetkilileri bu kayıp çocuklar meselesini gündeme getiriyorlardı, uzmanlar geliyordu ve her seferinde “Kaç çocuk?” diye sorduğumda “Bu soruyu bana sormayın.” aldığım cevap bu şekildeydi. Ve çok büyük hayretle izledim ki o güne kadar bu başlıkta herhangi bir rapor açılmamıştı. Zaten kural o ki herhangi bir başlık açılmış, bir rapor hazırlanmışsa aynı başlıkta bir ikinci rapor hazırlanamıyor.

Neyse, sistemi öğrendik, bunun için bir karar önerisi hazırlamak gerekiyordu. Karar önerisinde ben ne yapmak istiyorum, nereden yola çıktım ve bu rapor başlığını açtırmakla amacım ne? Buna da en az 20 milletvekilinin imzasını almam gerekiyordu. Neyse, bu karar önerisini hazırladım, Genel Kurulda da dolanarak değişik ülkelerden, değişik parti gruplarından milletvekillerine ne yapmak istediğimi

anlattım ve aslında benim de beklemediğim biçimde birçok milletvekili heyecanla karşıladı. Hatta hiç unutmuyorum, Lortlar Kamarasından yaşlı bir İngiliz milletvekili “Büyük bir heyecanla bu raporun hazırlanmasını bekliyorum. Ben kendi parlamentoma bu önemli konu için bir gündem oluşturmamı önerdim ama kabul görmedi. Madam Yaşar, heyecanla bekliyorum bu raporun hazırlanmasını.” dedi. Bunları da duyunca, tabii, konunun önemi, ehemmiyeti daha çok zihnimde belirdi.

Ve raportör olmam konusunda, işte, başlığı açtırıp ilk imzacısı da ben olduğum için her hâlükârda raportörü de ben olacağım diye düşünüyordum ama süreç biraz öyle işlemedi. Bu karar önerisi geçtikten sonra Paris’teki bir toplantıda bir İtalyan hanım da aday olmak istediğini söyledi “Ben de bu konularla ilgileniyorum.” dedi. Bir de ikna etmeniz gerekiyor yani ilginizi ispat etmeniz lazım. Nitekim benim de, antrparantez söylemeliyim, göçe olan ilğim ilk defa parlamenter olmakla başlamadı hem bir avukat olarak hem 28 Şubat sürecinde MAZLUMDER İstanbul Şubede şube avukatlığı yaptım ve o zaman, göç bu kadar dramatik hâl almamışken bile mülteci hakları birimini kurmuş ve çalışıyorduk, daha sonra da uluslararası toplantılarda, ulusal toplantılarda yasa dışı göç, insan ticareti, çocuk ticareti, hepsiyle ilgili birtakım bildiriler sundum yani çalışmam hep sürdü bir avukat olarak da. Dolayısıyla bu hanım söz aldı ve “Ben de aday olmak istiyorum.” dedi. Hukuken bu mümkün tüzük gereği. Sandık kuruldu, oylama yapıldı; 7 oy o aldı, 7 oy ben. Ama içeride 4 İtalyan milletvekili var, 3 Yunanlı var. Sonradan fark ediyorum ki en çok da onlar bir Türk milletvekilinin bu raporun raportörü olmasını istemiyorlarmış. Tabii, en başında böyle bir bilgiye sahip değilim. Ardından oylar 7’ye 7 olunca tekrar bir daha oylama yapıldı, komite başkanı benim lehime oy kullandı ve ben 7’ye 8 çekişmeli bir oylamayla bu yaralı konunun raportörü seçildim.

Raportör seçildikten sonra çalışmaya başladık hemen. Aslında şu var: Bu konuda bana ilham veren, benim en başında bu fikrimi pekiştiren şeydi: The Guardian gazetesinde bir röportaj yayınlandı. EUROPOL’ün yetkilisi “Avrupa’ya geldikten sonra en az 11 refakatsiz çocuk mülteci kayboldu.” diyordu. Nerede oldukları, ne yaptıkları ve kiminle birlikte olduklarını bilmiyoruz ama birileri biliyor. Gerekli hassasiyeti gösterseydik bunu bilebilirdik ve engel olabilirdik. Bu açıkçası hem benim ilham kaynağım hem de çıkış noktam oldu yani bir konuyu bilmemek tamam, bilmiyorsanız bilmiyorsunuz ama bilip de engel olabilecekseniz ve bunu yapmıyorsanız bu benim için bir çaba gerektiriyor ve bir şey yapmamız gerektiğine kanaat getirdim. Ben ve başka milletvekilleri de soruyorlar. “Kaç çocuk?” Bunu bana sormayın. “Kime soracağız?” Kime sorulacağı da belli değil.

Dolayısıyla isterseniz önce bu karar önerimi size bir okumak istiyorum. Yani karar önerisinde ben ne yapmak istediğimi komite üyelerine izah ettim. Bir küçük özet, bir saati bulmayacak sunumum, bilmiyorum vaktim ne kadar ama? Şöyle başladık: En savunmasız göçmen ve sığınmacı grubu kuşkusuz çocuklar. Bununla beraber, hayatı tehdit eden yolculukları Avrupa’ya girdikten sonra bitmiyor. Birçok tehlikeli yolculuk sırasında birçoğu korumadan, sorumlu kişilerden de ayrı düşüyorlar. Ayrıca kaçakçıların, insan tacirlerinin ağına düşüyorlar. Sonuç olarak, Avrupa’da her yıl rekor sayıda mülteci ve göçmen çocuk kayboluyor. EUROPOL 2016 yılında Avrupa Birliğinde 10 bin göçmen çocuğun kaybolduğunu açıkladığında bu durumun ciddiyetine dikkat çekti. Almanya Federal Polis Ajansı, 1 Temmuz 2016’da, yetkilileri, 867’si 13 yaşından küçük olmak üzere 8.991 çocuğun izini kaybettiğini bildirdi. Ayrıca refakatsiz göçmen çocukların yüzde 50’sinin Avrupa’daki bazı kabul merkezlerine yerleştirildikten sonraki 48 saat içinde kaybolduğu da rapor edildi. Avrupa’nın bu krize yeterli bir tepki vermekten çok uzak olduğu açık. Avrupa Konseyi üye devletleri bu endişe verici eğilimi tersine çevirmek için ellerinden geleni yapmalılar. Kötü kabul merkezi koşulları, koruma için yavaş ve karmaşık prosedürler, ulusal ve sınır ötesi düzeyde koordinasyon eksikliği bu olgunun altında yatan nedenlerdir. Dahası kendilerini yalnız ve bilmedikleri bir yerde bulan mülteci çocuklar kolayca insan tüccarı ve kaçakçıların ağına düşmektedirler. Parlamenter Asamble Avrupa’daki mülteci ve göçmen

çocukların bu rekor sayılarda neden kaybolduğunu derinlemesine incelemelidir. Meclis bu çocukların kaybolmasını engellemek için mevcut düzenlemelerin nasıl geliştirilebileceğini araştırmalıdır. Meclis ayrıca, kayıp, mülteci ve göçmen çocukların çoğunun neden izlerinin sürülemediğini ve bulunamadığını eleştirel olarak analiz etmelidir. Son olarak Meclis, geliştirilen iyi uygulamaları vurgulamalı ve üye devletler arasında deneyim paylaşımını da teşvik etmelidir. 20 imza -ki 20'nin çok üzerinde imza topladık biz- önerimiz buydu, karar önergemiz buydu. Bundan sonra işe giriştik, çalışmaya başladık. Bunlar bana, tabii, bu arada hem bununla ilgili teorik çalışma yapıyordum ama bir taraftan da dünyadaki büyük mülteci kamplarını ziyaretlerim sırasında da bu konunun ne kadar yaralı bir konu olduğunu, kabul koşullarının, o geçici gönderme merkezlerinin, barınma merkezlerinin ne kadar kötü koşullara sahip olduğunu da bir taraftan görme fırsatı verdi. Bizdekilerin de muadillerinin çok üzerinde iyi uygulama örneği teşkil ettiğine dair bundan size birkaç örnek sunmak istedim.

Bütün bu çalışmalar neticesinde konunun ilgili uzmanları, bilim adamları, Avrupa genelinde bu konuyu çalışan sivil toplum örgütlerinin üst düzey yetkilileri, herkes sunum yaptı, 30 Ocak 2020 tarihinde. Ama bu arada tabii Genel Kurulda sunmayalım bu raporu diye de bir çaba oldu. İlla Gürcistan'daki daimi komiteye yönlendirildik, nedeni belli değil. Son dakika, son birkaç ay var raporun bilgi akışının kapanmasına, benim "supervisor"ım değiştirildi haber vermeden, nedenini bende bilmiyorum hâlâ. Ama bütün bu çocukların dramı gündeme gelsin diye bunların hiçbirini çok büyük konu yapmadan raporda ilerlemeyi sürdürdük.

Neticede bir perşembe günü... Cuma gününe yönlendiriyorlardı. Cuma günü de yarım gün olduğu için Konsey Genel Kurulunda az insan oluyor, herkes evine gitmek için uçağa yetişiyor. Perşembe gününe aldirttik. Perşembe günü Konsey Genel Kurulunda beklenmeyen bir kalabalık vardı. İçeride 102 kişiden 98'i bu rapora oy kullandı ve lehe oy kullandı ve 20'ye yakın milletvekili Genel Kurul gündeminde konuşma yaptılar, destek verdiler. Bunu neden söylüyorum? Bu parlamenter destek çok kıymetliydi çünkü çözüme katkı sağlamak kadar, çözüm önerisi kadar farkındalığa katkı sağlamak da değerli. Yani verilen sayılar korkunç. İlk defa bu raporla dünya genelinde günde bir çocuğun kaybolduğu, her iki dakikada bir Avrupa'da kayıtlı göçmen ya da mülteci çocuğun kaybolduğu zabıt altına alınmış oldu. Eski bir milletvekilimiz, aynı zamanda bir köşe yazarı, bu konuyu gündeme getirirken ben ona raporu gönderdim, bana tekrar döndü "Sayıları toplayıp çıkardınız mı Serap Hanım." dedi. Sayıları toplayıp çıkarmak dehşete düşüren bir şey, her iki dakikada bir göçmen mülteci çocuğun -kayıtlı göçmen ya da mülteci çocuğun- kaybolması. Toplayın, çıkarın bu verilen rakamlar, medyada gezen rakamlar sadece "iceberg"ın görünen yüzü, nitekim bu da rapora bu hâliyle girdi. Dolayısıyla bana kalırsa sayılardan çok konunun vahametini odaklanmalıyız. Bana göre başına gelecekleri düşündüğümüz zaman bir çocuğun da başına gelse bu zaten dünyayı ayağa kaldırmalı. Kaldı ki geçen hafta gündeme geldi bu Wayfair, PizzaGate bunlar raporda konuşulmadı çünkü kimsenin aklına gelmedi böyle şeyler. Bir bölümü bile doğru olsa -bir bölümü belki doğru değil- bu kirli zihinlerin, o muhayyilenin çocuklarla ilgili hesabının bitmediğini gösteriyor.

Bence parlamenterler olarak bizim bir vazifemiz, birincil görevimiz bu çocukların korunması. Çocukların korunmayı istemesi veya çocuklar adına bizlerin onların korunmasını istememiz bir hak, bunu isteyebiliriz ama devletlerin de koruma yükümlülüğü var. Raporu tartışırken gördük ki kimse ne hakkının farkında ne de devleteler yükümlülüklerini yerine getiriyorlar. Dolayısıyla raporu böylece çalışmaya başladık. Bence rapor bütünüyle çok kıymetli. Toplamda 17 sayfa ama dipnotlarıyla beraber yüzlerce sayfalık bir müktesebata sahip. Daha önce de bir takım çalışmalar yapılmış bu konuda ama derli toplu yani bütün tarafların görüş bildirdiği ve bu kadar güçlü bir mekanizma olan Avrupa Konseyi bünyesinde karar hâline gelip, oylanıp, 98 milletvekilinin olumlu oyunu almış bir metin olduğu için de şu anda artık kimse "Böyle bir sorun yok." diyemez. Böyle bir sorun var. Artık, bu sorunun çözümüne

nasil katkı sağlayabiliriz diye kafa yormak gerekir. Buraya davetiniz de o nedenle çok değerli. Şu anda Türkiye dünyanın vicdanı olmuş durumda. Yani Suriye savaşından sonra büyük göç akımıyla beraber de dünyanın en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkesiyiz. En çok çocuk mülteci de gene bizim ülkemizde. Dolayısıyla bu Meclisten belki daha yüksek bir ses çıkarsa farkındalık artabilir, devletler yükümlülüklerini daha iyi ve ivedilikle yerine getirirler, çocuklara bir faydamız olur diye düşünüyorum.

Rapor bağlamında, öncelikle ne yaptık? Avrupa Parlamento Araştırma ve Belge Merkezi (ECPRD) aracılığıyla -ki bu merkezin 54 üyesi var kayıtlı yani Avrupa konseyinden daha geniş bir kitleye hitap ediyor- bir anket formu gönderdik, ulusal parlamentolara. Birinci soru: Ülkenizde kaç mülteci ve göçmen çocuk kaybolmuştur? İkinci soru: Bir mülteci ve göçmen çocuk ortadan kaybolursa kim bunu polise bildirmek durumundadır yani bu makam kimdir? Yetkili makam -konaklama merkezi, okul, işveren, veli, ev sahibi, aile- kimdir? Üçüncüsü de: Mülteci ve göçmen çocuklar ülkenizde nasıl kayıt altına alınmakta ve tanımlanmaktadır? Çoğu ülkeden cevap geldi ve rakamlar da bildirdiler. Yalnız bunların hiçbirinin bir formu, bir yeknesak, eş güdümlü ve uyumlu bir formu yoktu. Her birinin rakam bildirdiği periyot farklı veyahut uygulamaları çok farklı. Avrupa Birliği diyorsunuz, Avrupa Birliğinde yeknesak bir uygulama yok. Kayıt sistemleri, vesayet sistemleri uyumlu değil. Avrupa genelinde aslında çok önemli eş güdümlü kayıt sistemleri var. Schengen Bilgi Sistemi böyle bir şey ama bu çocuklar bu sisteme de dâhil edilmiyorlar. EUROPOL'un sarı bülteni ve siyah bülteni var. Sarı bültenler kayıp çocukların kaydı için, siyah bültenler ölüm kaydı için. Bu çocuklar bu bültenlere de dâhil edilmiyor. Dolayısıyla, sistemsel olarak da çok büyük eksiklikler var ama aynı zamanda, uygulama eksikliği de var. Dolayısıyla, her birisini önce tespit ettik, sonra da bir tavsiye kararıyla Bakanlar Komitesine tavsiyeyle bildirdik.

Burada, şöyle bir tanım yaptık: “Bir çocuğun nerede olduğu ebeveynleri veya vasileri, okul yetkilileri veya işverenleri ile çocuğu kaydetmek veya denetlemek için yetkili olan kamu makamları tarafından bilinmediği durumda çocuk ‘kayıp’ sayılır.”

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, araya girebilir miyim?

Burada vasiden kasıt, ebeveyni olmaksızın giriş yapan mülteci çocuklara ilgili devlet tarafından tayin edilen kişi demek.

Buyurun, devam edin.

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Evet.

Ve bu çocukların kahir ekseriyeti de yetim; ebeveyniyle ya bir şekilde ayrı düşmüş yahut da kaybetmiş, ölmüş anne babası. Ülkeler kendi ülke çocuklarına uyguladıkları vesayet sistemlerini bu çocuklara uygulamıyorlar, “göçmen” ve “mülteci” diye ayırt ediyorlar; oysa ki bunlar önce “çocuk” sonra “göçmen” ve “mülteci.” Sınırdan girdiği anda senin kendi ülkenin çocuklarından ayrı bir hukuki prosedür uygulaman beklenen bir şey değil. Aynı zamanda da bu ülkelerin hepsi Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin hem imzacısı hem tarafı; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre de bunu yapmaması gerekir ülkelerin ama hem yükümlülüklerini yerine getirmiyorlar hem de yapmamaları gereken her şey yapıyor.

Birleşmiş Milletler verilerine göre, 2014-2018 yılları arasında dünya çapında her gün kayıtlı bir göçmen çocuğun ölü ya da kayıp olarak bildirildiği rapor edildi. Yani, aslında her kuruluş birtakım tespitler yapmış, çalışmalar yapılmış ama derli toplu bir çalışma yok. Bir de, genel anlamda yapılan çalışmaları yerine getirmedığınız zaman bir müeyyidesi yok. Oysa ki Konsey bünyesinde böyle bir rapor kayda girdiği takdirde bu, Konseyin artık yasası; 2324 sayılı Karar hâline geldi. Yani, diyelim ki bu

konuda yükümlülüğünü yerine getirmeyen bir ülkeye karşı taraflardan birisi sözleşme gereği başvuruda bulunduğu bana göre İnsan Hakları Mahkemesi bu raporu mutlaka referans alacak. Raporda da tespitler yaptık; ayrımlar yaptık daha doğrusu, durumu bir görelim, bir röntgenini çekelim diye, yaş kategorilerini ele aldık. Dünyadaki bütün metinlere göre 18 yaş altı “çocuk” kabul ediliyor ama 17 yaşındaki bir çocuğun ihtiyaçları ile 3 yaşındaki bir çocuğun ihtiyaçları... Her 2’si de “çocuk” kabul ediliyor ama korunma yöntemleri, kendini koruma yetisi, birçok konu aynı olmadığı için dolayısıyla yaş kategorilerini ele aldık.

Refakatli ve refakatsiz ayrımı yaptık; bu çok kıymetli çünkü yetişkinler, ebeveynleri yanlarındaysa eğer kaybolma riskleri daha düşük. Burada -gerçi daha sonra da bahsedeceğim ama- iyi uygulama örneklerini de verdik. Bu refakatsiz çocuklarla ilgili, aile bağlarının yeniden tesisi konusunda Kızılayımızın, Kızılhaç Örgütüyle beraber sürdürdüğü bir proje var, Aile Bağlarının Yeniden Tesisi projesi ve şu anda, çocuklar ile aileleri buluşturan, bilinen en sistemli, en etkili yöntem olarak kayda girdi, nitekim rapora da girdi.

İstemli ve istemsiz ortadan kaybolmayı ele aldık. Önce bazen de aileler çocukları gönderiyor “Yaşamını kurtarsın, o orada tutununca biz de peşinden gidebiliriz.” diye ama çocuk istemli biçimde bu suç örgütlerinin, insan tacirlerinin eline düştüğü vakit, tabii, bir müddet sonra istemsiz hâle geliyor çünkü çocuğa işte uyuşturucu satıcılığından cinsel sömürüye kadar, insan ticareti veya iş-emek sömürsü... Küçük bir çocuğun onların istediği parayı kazanıp da vermesi için de illegal birtakım işlere bulaşması gerekiyor, böyle olunca da istemli bir kaçış istemsiz hâle gelmiş oluyor. Bunun için aslında birtakım öneriler de getirdik Avrupa genelinde çağrı hatları daha kolay kullanılabilir, çocukların daha kolay erişimine açık biçimde yapılınsın, sivil toplum örgütleri bu konuda desteklensin diye.

Kayıtlı ve belgesiz çocuk ayrımı çok önemli. Sınır geçişlerinde nitekim Avrupa genelinde de yeknesak bir uygulamaları yok; herkesin kendi bir kayıt sistemi var, bir kısmı da hiç kayıtlı bile değil. Kayıtsız çocuğun, tabii, başına gelebilecekler iyice korkunç; öyle bir çocuğun dünya yüzünde yaşadığından kimsenin haberi yok; yani, o, Wayfair de olur, PizzaGate de olur, işte, fuhşa da bulaşır, alınır satılır da, her şey olabilir. Kayıtlı çocuğun, bu anlamda, tabii ki takibi daha kolay olacağı için ülkeleri kayıt sistemlerini güncellemeye davet ettik. Nitekim güncel teknoloji de kullanılarak parmak izi, retina okuması, bunların hepsi bu koca koca ülkelerin bildiği ama bu çocuklar için uygulamadıkları yöntemler. Dolayısıyla, bu da kayda girmiş oldu.

Avrupa’da bir ülkede, kayıt altına alınmadan önce çok sayıda göçmen can vermekte veya kaybolmakta. Demin de söylediğim gibi, kayıt altına almanın bir nebze de olsa caydırıcı bir tarafı var; takibi yapılabilirdiği için çocukların o dehlizlerle kaybolmasına, yok olup gitmesine engel olunabilir.

Çocuklar da dâhil olmak üzere vefat eden kişilerin kimliklerinin belirlenmesi iki önemli amaca hizmet etmektedir: Vefat etmiş kişilerin ailelerinin bilgilendirilmesi ki bu, bir ailenin en tabii hakkı. Ve kayıp çok acı bir şey; yani, öldüyse mezarını bilmek, öldüğünü bilmek bile bazen belki rahatlatıcı olabilir aileler için. Bir de, ikinci bir şey daha: Benzer vakaların gelecekte tekrar yaşanmasını önlemek için halkın bu kişilerin de yaşamış olduğu ölümcül riskler hakkında bilgilendirilmesi anlamına geliyor. Belki caydırıcı olabilir. Bazı çocuklar veya aileler de bu risklerden haberdar değiller; bu konuda ailelerin, kamuoyunun bilgilendirilmesi değerli bir şey.

Kayıp mülteci ve göçmenlerin bulundukları durum küresel boyuttadır. Mülteci ve göçmen çocuklar genellikle bir ülkeden diğerine geçerken kayboluyor; bu nedenle, Avrupa dışındaki ülkelerle iş birliği yapma, deneyim ve bilgi alışverişi yararlı ve gereklidir. Göçmen ve mülteci çocukların kaybolmasını engelleyecek, başarılı stratejilerin oluşturulması için polis dâhil ulusal ve bölgesel yetkililer arasında hukuki yardım ve sınır aşan bir iş birliği yaşamsal önem taşımaktadır. Bakanlar Komitesi, devletlere

kayıp mülteci ve göçmen çocuklar ve kimliği tespit edilemeyen ölü çocuklarla ilgili karşılıklı yardım ve bilgi alışverişi sağlamak için örneğin biraz önce söylediğim sarı ve siyah bültenlere dâhil etmek, Schengen Bilgi Sistemi gibi eş güdümlü bilgi sistemine çocukları dâhil etmek, bunlar... Yani, şunu söylemek istiyorum, aslında raporun sonunda şunu gördük: Belki bazı yapılacaklar zor olabilir ama kolaylar da yapılmamış. Belki buradan bir ses verip bir farkındalık oluşturursak kolaydan zora bu çocuklara ilgilendiğimiz ve bir şey yapmak isteğimiz yayılır ve yapılması gerekenler kolaydan zora yapılıp diye ümit ediyorum.

Uluslararası kamuoyu kayıp mülteci ve göçmen çocukların durumundan büyük ölçüde haberdar değil. Uluslararası, ulusal ve bölgesel medya göçmen ve mülteci çocukların kaybolması sorununun boyutları ve önemi hakkında bilinç yaratmaya, kayıpların bulunmasına ve bulunduklarında korunmalarına yardımcı olmaya teşvik edilmelidir. Ulusal çapta, Avrupa çapında daha etkili olması için Avrupa Konseyinin faaliyetlerinin parlamenter boyutu da güçlendirilmelidir.

Konunun önemi ve aciliyeti göz önüne alındığında -bunun altını çizmek istiyorum, konu hem çok önemli hem de çok acil; rakamlardan da bunu çıkarabiliriz, başlarına gelme ihtimali olan senaryolardan da- Avrupa'daki kayıp göçmen ve mülteci çocuklar konusu bir parlamenter kampanyaya dönüştürülebilir. Mesela burada neden yapmayalım? Yani, bunu ben şimdi, öyle, kendiliğinden söylüyorum; sonuçta buradan vereceğimiz bir sesin başka yerden nasıl duyulacağını biz bugün bilmiyoruz ama bence yararı olacağını düşünüyorum, o yüzden de bu davetiniz çok değerli, tekrar tekrar teşekkür ediyorum.

Çocuklar, yine, göçmen ve sığınmacıların en zayıf grubu. Yolculukları sırasında karşılaştıkları şiddet, cinsel istismar, insan ticareti, sömürü gibi birçok tehlikeye karşı özel korumaya ihtiyaç duyarlar. Daha güvenli bir bölgeye ulaşmak için insan kaçakçılarından faydalanıyorlar. Bakanlar Komitesi, devletleri insan kaçakçılığı veya cinsel sömürü bağlamında, mülteci ve göçmen çocukların kaybolmasının önlenmesine ilişkin ulusal önleme deneyimlerini paylaşmaya davet etmelidir. Bu çocukların önce çocuk, sonra göçmen ve mülteci oldukları bilinciyle, statülerine bakılmaksızın tüm mülteci ve göçmen çocuklara hak ettikleri koruma ve bakım en üst düzeyde sağlanmalıdır.

Avrupa Konseyine üye tüm devletler Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin tarafıdır. Demin söyledim ama bir daha söylemek istiyorum: Bu nedenle çocukları korumak devletler için bir yükümlülüktür. Devletler her şeyden önce çocukların yüksek yararını gözetmeli ve dolayısıyla esenlikleri için gereken tüm koruma ve bakımı sağlamalıdır. Bunlar, rapordan sizin için seçtiğim birtakım pasajlar.

Suç faaliyetleri, standardın altında kabul koşulları... Ki Yunanistan'ın ve İtalya'nın neden o kadar çok istediklerini şimdi daha iyi anlıyorum çünkü başka bir rapor bağlamında oralara da seyahatler yapıldı; felaket, korkunç. Belki de bu raporu açtırap sonrasında da hiçbir şey yapmadan yeniden kapatılması... Benim anladığım kadarıyla, arkasında ciddi bir sermaye, büyük bir marketing, büyük bir pazar olduğunu düşünüyorum. Suç faaliyetleri, standardın altında kabul koşulları, gözaltına alınma korkusu, hemen iade edilme ya da geri gönderilme ve iyi bir vasinin yokluğu gibi sebepler hedeflerine refakatsiz olarak ulaşmaya çalışan çocukların tek başlarına ya da küçük gruplar hâlinde kaybolmalarına ortam yaratmaktadır. Çocuklar hiçbir şekilde gözaltına alınmamalıdır. Nitekim bu rapordan sonra da iki rapor daha geçti. Aslında bu raporun her bir maddesinden birçok... Mesela, vesayet sistemiyle ilgili bir rapor daha hazırlandı; çocukların gözaltına alınmamalarıyla ilgili konsey bünyesinde bir parlamenter kampanya yapıldı, bu da önemli çünkü gözaltında da başına ne geleceğini biz bilmiyoruz.

Üye devletlerin ulusal meclisleri ve hükûmetleri, mülteci ve göçmen çocukların ortadan kaybolmasını önlemek amacıyla, çocuğun yüksek yararı için gerekli olan her şeyi yapmalı; çocukların yaşamlarına, fiziksel ve zihinsel bütünlüklerine yönelik riskleri azaltmalıdır. Mülteci ve

göçmen çocukların kaybolmalarını önlemek için polis ve adli makamlar arasındaki uluslararası iş birliği -INTERPOL, Schengen Bilgi Sistemi, Europol, Eurojust- karşılıklı hukuki destek yoluyla güçlendirilmelidir. Kaybolan mülteci ve göçmen çocuklar INTERPOL'ün sarı bültenlerine dâhil edilmeli ve Schengen Bilgi Sistemi'ne de bildirilmelidir. Okullar, kabul merkezleri ile mülteci ve göçmen çocukların barınmasından ve ihtiyaçlarının karşılanmasından sorumlu olanlar bir çocuk kaybolunca çocuk koruma kurumlarını ve polisi derhâl bilgilendirmelidir. Aslında bu bilincin yerleşmesi de ayrı bir iş; onların eğitimi, onlar için bütçe ayrılması, bu da ayrıca bir iş.

Belgesiz göçmen çocuklar yasalar tarafından da korunmadığı için son derece savunmasız durumdadırlar. Mülteci ve göçmen çocukların kimliklerinin belirlenmesi ve kayıt altına alınması, kimlik dokümanlarına sahip olsunar ya da olmasınlar, kaybolmalarını kaydetme ve aramayı başlatma kapasitesini temin etmek için gerekli bir koşuldur. Çocuklar yetkililerle ilk temaslarında etkin ve uygun bir yöntemle kayıt altına alınmalıdır; burada da çocuğun yüksek yararı, küçük-büyük olması... Lisan bilmiyor birçoğu. Bunların hepsi raporda yine ele alındı ama özet geçtiğim için size başlık başlık vereceğim. Ülkeler bu çocukların kayıt ve vesayet sistemini uyumlu hâle getirmelidir. Belgesiz göçmen çocuklara ilişkin kayıt ve kimlik verileri toplandıktan sonra bunlar INTERPOL, Schengen Bilgi Sistemi, Frontex ve ikili anlaşmalar gibi ağlar aracılığıyla paylaşılmalıdır.

Çocuklar -bahsettim aslında yani bunu geçebilirim de- bilinçli olarak da bazen okullardan, barınma merkezlerinden kaçabiliyorlar. Bu çocukların şartları iyileştirilirse eğer bilinçli olarak kaçış en aza indirilir.

Kabul tesislerini korunaklı ve açık yapmak çok önemli.

Temel sağlık ve güvenlik standartlarını karşılamak için gerekli kaynaklar bulunmalı; uzman personel, genellikle derin bir travma geçirmiş, özel ihtiyaçları olan çocuk mültecilerin ve göçmenlerin bakımı konusunda yeterli eğitimi almış olmalıdır.

Burada bir ayrım yaptık, kız çocuk ve erkek çocuk ayırımı, bu da önemli çünkü cinsel istismara karşı kız çocuklarının daha korunaksız olduğunu varsayarak, bunların, barınma merkezlerinde ayrı yerlerde barındırılması ve eğitilmiş personel tarafından bakılıp gözetilmesi gerektiğini söyledik.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Serap Hanım, şimdi, araya giriyorum. Yoklama nedeniyle ilk toplantı yeter sayısı bulunamadı, ara verdi.

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Peki.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani, ya biz de ara vereceğiz, devam edeceğiz..

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Yok, bitti zaten.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bitti.

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Sadece şunu söylemek istiyorum: Mülteci ve göçmen çocuklar aile birleşimi hakkına sahipler. Buna çok fazla itiraz eden oldu Komisyon'da “Bu mültecilerin de çok fazla akrabaları var, hangi birini alacağız...” Çünkü bizim önerimiz oydu ki anne babası yanında değilse geniş ailesiyle -halası, dayısı, onların yanında- daha güvende olabilir. İtiraz edildi ama oy birliğiyle, bizim istediğimiz biçimde geçti. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de bu hüküm var; nitekim, devletler buna uymak zorunda.

Kızılayın, Aile Bağlarının Yeniden Tesisi Projesi'yle ilgili bir örnek uygulama da yaptık ramazanda. Bir Afgan çocuğu ailesiyle bir araya getirdik; nitekim, sistemin somut olayda da nasıl işlediğini, nasıl güzel işlediğini gözlerimizle gördük; bu da Kızılayımızın, işte, Kızılhaç yetkilileriyle beraber yüz akı bir projesi; hem gurur duyduk hem de mutlu olduk. Elif Naz Nazari ramazanda ailesiyle bu proje uygulanarak bir araya geldi.

Söylemek istediklerim bu kadardı. Ben çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Katkılarımızı bekliyorum süreçte de.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet.

Öncelikle, Serap Hanım, çok teşekkür ediyoruz; özet geçtiniz, çok sağ olun. Bir kere, çok değerli ve kıymetli bir çalışma olduğunu ben de ifade etmek isterim. Verilmiş bir çaba var ve iğneyle kuyu kazarak bu noktaya gelmiş, onu anlıyorum. Dolayısıyla, bundan sonraki çaba ve gayretlerinizin de devamını diliyoruz öncelikle. Ama arkadaşlarımız eğer müsaade ederseniz size soru tevcih etsinler. Yani, ben aslında şunu özellikle... “Burada, tabii, soyut ve teorik olarak şunlar şunlar şunlar yapılmalı.” diye... Zaten raporlar hep genelde bu şekilde tanzim ediliyor ama bir iz takibi gerekecek herhâlde bundan sonraki süreçte.

Şimdi, bu çocuklar kayboluyor da sonra acaba ne oluyor? Yani, biz sadece şunu söylüyoruz: “Cinsel istismar” diyoruz, “şiddet” diyoruz, “ticaret” diyoruz ama sonrasında... Yani, sizin bahsettiğiniz “Burada çok büyük bir marketing var, büyük bir ekonomi var.” cümlesinin altını çiziyorum, bu önemli bir cümle; mutlaka bununla ilgili flu da olsa gördüğünüz bazı şeyler var ki bunu söylüyorsunuz. Bununla ilgili bir şey açmak ister misiniz, bunu açmak ister misiniz? Ve bundan sonrasında ilgili, tabii, biz Parlamento olarak... Özellikle 5 milyona yakın mülteci ve göçmeni bünyesinde barındıran Türkiye -elbette eksiklerimiz vardır, inkâr etmiyoruz ama- gerçekten iyi niyetli bir şekilde, açık kapı politikasıyla şimdiye kadar bu insanları kucaklamış ve burada bütün dünyanın takdir ettiği bir ülke olarak sanırım bu noktada söz söyleme hakkına da sahip. Türkiye tüm bunları yaparken Avrupa'da bu çocukların kaybedilmesi, bu çocukların farklı bir şekilde, hiç istemediğimiz anlamda kullanılıyor olması da büyük bir sorun aslında, öyle gözüküyor. Ne söylemek istersiniz? Özellikle siz “Büyük bir marketing var.” derken, iz var mı?

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Şöyle bir şey: Aslında bunu ben söylemiyorum. İlk yola çıkış nedenim olarak Brian Donald'ın “Guardian”daki röportajını söylemiştim, sonrasında komiteye de bu raporu biz hazırlarken gelip sunum yaptı Brian Donald, Europol'ün en tepe yetkilisi. Şöyle bir şey anlattı ve ben bunu hiç unutmuyorum: “Bir Afrika ülkesinden bir gemi geldi Almanya'da bir limana, 270 kız çocuğu vardı ve bu geminin neden geldiğini biz bilmiyoruz ama birileri biliyor. Biz de eğer gerekli özeni gösterseydik bunu bilebilir, belki engel olabilirdik.” O 270 kız çocuğundan haber yok, kimse bilmiyor ne olduğunu. E, bu yeterince bir şey yani. Burada ne olmuş olabilir yani? Ya organ mafyası ya fuhuş veya herhangi başka kötü bir şey, iyi bir şey olmadığı kesin de. Kötülüğün de bir sınırı yok, o hayal gücü nerede duracak ben bilmiyorum ama o hayal gücü daha fazla ileriye gitmeden bence bizim buradan bir ses vermemiz gerekiyor. Farkındalığı artırmak da en az, konuya somut çözüm önermek kadar önemli. Bilmiyor insanlar, sahiden bir kısım insanlar bir kısım ülkelerde böyle bir sorunun varlığından haberdar değil. Diliyorum ki bu rapordan yola çıkarak önce farkındalık artar, sonra da kolaydan zora çözüm önerileri dikkate alınır.

Şu anda şöyle bir şey de var: Ben belki genel raportör olacağım yani bunu çok istiyorum. Çünkü hukukçu olarak da benim için biraz somut sonuç almak yani büyük büyük teorilerden somut sonuç almak, adım atmak en az o kadar kıymetli. Onun için, takibini yapmak istiyorum eğer bu fırsatım olursa. İnşallah, farkındalığı artırarak, birtakım önerdiğimiz çözümleri de devletlerin yerine getirmesini sağlayabiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – O zaman, ben bir şey söyleyeyim, ilave edeyim: Şimdi, bize anlattığınız raporu, bunları biz gördük, anladık ama son söylediğiniz şey en az anlattıklarınız kadar, bir cümlede söylediklerinizin değerli olduğunu hissettim. Yani bazen bir resim sayfalar dolusu kitabı anlatabilir size. İşte, aslında, bu bahsettiğiniz somut olay üzerinden, bu iz üzerinden devam ederek gitmekte fayda mülahaza ediyorum ben. Bunun gibi başka örnekler var mı mesela sizin zihninizde?

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Mesela, Nazari olayını anlatayım size, çok anlatmak istiyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Anlatın lütfen, anlatın.

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ TÜRK GRUBU ÜYESİ SERAP YAŞAR (İstanbul) – Bu Nazari olayı şöyle bir şey: Afgan kökenli bir aile çocuklarıyla beraber Yunan sınırını geçiyorlar ve 3 yaşındaki Elif Nazari ile 20 yaşındaki ağabeyini Yunan polisi alıkoyuyor, aileyi “deport” ediyor. Ben aslında ilk kez sosyal medyadan gördüm bu haberi ve Konseyde de resmî bir görevim var “Acaba ben ne yapabilirim?” dedim. Kendimi onun yerine koydum, 3 yaşında bir kız çocuğu, başına neler gelebilir diye düşündüm ve üzüldüm. Aslında, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun sosyal medya “Twitter” hesabından gördüm, onları aradım, onlar da bana hikâyeyi anlattılar “Üç yıldır çaba sarf ediyoruz ama bir arpa boyu yol gidemedik.” dediler. Neyse, bunun üzerine Dışişleri Bakanlığımız, Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüz, Atina Büyükelçiliğimiz, hepsi bir tarafa, bunlar benim kendi ülkemde yaptığım şeyler ama onun dışında da -Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin Göç Komitesinde iki dönem Başkan Yardımcılığı yaptım- Göç Komitesinin Başkanı Mösyö Fridez’e mektup yazdım, dedim ki: “Böyle bir vaka var ve ben çok kaygılıyım, pandemi sebebiyle zaten koşullar çok kötüydü, bu çocuğun mutlaka ve mutlaka geri alınması lazım.” Neyse, bir iki gün bekledik, yine bir... Çocuğun yeri belli. Şunu söylemem gerekiyor: Yunan makamları Göç İdaremize resmî yazı göndermiş “Böyle bir çocuk yok.” diye. Çocuk orada, biz biliyoruz; kimliği var, her şeyi var. Göç İdaremizden aldım resmî yazıyı, bunu ben böyle, şey gibi saklıyorum. “Çocuk yok.” diyorlar. Neyse, bir iki gün bekledim ve bu arada da Komiteyi yönlendiriyorum çünkü bizim Heyet Başkanımızın yani Sayın Başkanımın oradaki, Yunanistan’daki karşılığı, şimdiki AKPM Yunanistan Heyet Başkanı eski Dışişleri Bakanı Dora Bakoyanni. Dolayısıyla Fridez’i yönlendirdim “Dora’ya yazın.” diye, Dora’nın Ağabeyi de Miçotakis’miş. Yani biraz böyle “Onu yazalım, buna yazalım.” derken bu çocuğu ailesine kavuşturduk. Bunların hepsi de gerçekleşti ama nedeni şuydu: Bu raporla ben orada bu konuya olan ilgimi ispat etmiş oldum, onlar da sahiden izini sürdüler. Dora’ya yazıldı, yazışmalar falan derken sonra, on üç gün sonunda Kızılay ve Kızılhaç üzerinden, orada Kızılhaç sınıra kadar getirdi, Edirne’den de bizim Valimiz, Göç İdaresi yetkilileri ve Kızılay yetkilileri çocuğu aldılar, Ankara’da ailesinin yanına getirdiler. Şunu gördüm: Kızılayın Aile Bağlarının Yeniden Tesisi Projesi’nin güzel bir proje olarak rapora girmesini sağlamıştım ama somut olayda da bunun, bilinen çocuk kayıplarına engel olacak en önemli proje olduğunu da gördüm. Düşünün, siz getirmek istersiniz de onun güvenli biçimde geleceğini, yolda kaybolmayacağını ne biliyorsunuz, topu topu 3 yaşında. Dolayısıyla onların hepsinin, o elemanların, Kızılay yetkilerinin eğitilmesiyle, o bilince ulaşmasıyla onu güvenli biçimde ailesine kavuşturduk ama somut bir veri olarak da elimde var böyle bir şey. Dolayısıyla iz sürmek... Bu bir tane vaka ama bugün şu anda biz burada oturuyorken kaç çocuk kayboluyor ve başına ne geliyor, biz bunları bilmiyoruz.

Onun için, biz yeterince ilgi gösterirsek bunu bilebilir, belki de engel olabiliriz. Bence kilit cümle bu. Biz artık biliyoruz, rapora girdi ve burada da dinledik. İnşallah, engel olmak için de hep birlikte çaba göstermemiz bence faydalı olacaktır, iyi olacaktır yani ümitvarım ben.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ederiz.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Serap Hanım, Değerli Başkanım; çok teşekkür ederiz.

Bugün AKPM Türk Grubu Başkanımız Ahmet Yıldız Bey de aramızda, ona da teşekkür ederiz.

Değerli arkadaşlar, bu vesileyle toplantımız sona ermiştir.

Toplantımızı kapatıyorum.

Herkese iyi günler diliyorum.

Kapanma Saati: 16.45

